

Dwie granice, dwa światy? **Wspierana korpusowo analiza dyskursywnych reprezentacji migrantów na granicy polsko-białoruskiej i polsko-ukraińskiej**

ZOFIA TRAFAS¹

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

VICTORIA KAMASA²

ORCID: 0000-0002-8975-9456

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Abstrakt

Lata 2021 i 2022 przyniosły radykalną zmianę sytuacji migracyjnej w Polsce. W 2021 roku rozpoczął się kryzys humanitarny na granicy polsko-białoruskiej, który przyczynił się do wprowadzenia na większą skalę tematu migracji do dyskursu publicznego w Polsce. Z kolei inwazja Rosji na Ukrainę, rozpoczęta 24 lutego 2022 roku, wywołała jedną z największych, przymusowych migracji od czasu II wojny światowej, w znaczącej części do Polski. Prezentowane przez nas badanie, bazując na dużych korpusach tekstów prasowych (ponad milion słów dla granicy polsko-białoruskiej i blisko 4 mln słów dla granicy polsko-ukraińskiej) oraz wspierając się ilościowymi metodami analizy tekstu, przedstawia skoncentrowaną na wzorcach rekonstrukcję dyskursywnej konstrukcji Osób w drodze w tekstach prasowych. Przeprowadzona analiza ujawnia zarówno typowe, jak i unikalne elementy tej konstrukcji. Do elementów typowych należy między innymi odwołanie do dyskursu obcości i dehumanizujący język obecny w dyskursie. Unikalne są odniesienia do dyskursu swojskości, a także znacząca przewaga niestereotypizującego dyskursu solidarności w korpusie dotyczącym granicy polsko-ukraińskiej.

Słowa kluczowe: granica polsko-białoruska, wojna w Ukrainie, uchodźcy, badania korpusowe

¹ Kontakt: zosia@trafas.pl

² Kontakt: vkamasa@amu.edu.pl

Two Borders, Two Worlds? A Corpus-Assisted Analysis of Discursive Representations of Migrants at the Polish-Belarusian and Polish-Ukrainian Borders

Abstract:

The years 2021 and 2022 marked a profound transformation in Poland's migration dynamics, driven by the humanitarian crisis on the Polish-Belarusian border and Russia's full-scale invasion of Ukraine. This metamorphosis positioned Poland as a country with one of the highest proportions of migrants in Europe, prompting a significant shift in media focus. This study delves into the representation of Persons on the move (the Persons) during this pivotal period, employing corpus-supported discourse analysis.

Our research draws on a corpus of over 5 million words extracted from articles published in prominent Polish newspapers over a four-month period following the commencement of each migration movement. To reconstruct the discursive construction of the Persons, we analyzed collocations of the words *refugee* and *migrant*. We first categorized them thematically, following Gabrielatos' and Baker's (2008) framework. Subsequently, we conducted an in-depth analysis of concordances.

The findings reveal a distinct discursive construction of Persons based on the specific border they crossed or attempted to cross. While the image of Persons at the Polish-Belarusian border aligns somewhat with previous research (e.g., KhosraviNik, 2010; Vezovnik, 2018), the representation of Persons from the Polish-Ukrainian border is distinctive. This representation offers insights into a positive construction of the Persons, intertwined with a discourse of care and help.

Keywords: Polish-Belarusian border, war in Ukraine, refugees, corpus-based research

Wstęp

Lata 2021 i 2022 przyniosły radykalną zmianę sytuacji migracyjnej w Polsce. Do tego czasu Polska miała niewielkie doświadczenie w przyjmowaniu Osób³ w drodze: nie była częstym celem migrantów ekonomicznych, nie przyjęła również wielu Osób w trakcie kryzysu migracyjnego w 2015 roku (szczególnie w porównaniu do innych krajów Unii Europejskiej) (Zessin-Jurek, 2024). W 2021 roku rozpoczął się kryzys humanitarny na granicy polsko-białoruskiej, wprowadzając na większą skalę temat migracji do dyskursu publicznego w Polsce. Z kolei inwazja Rosji na Ukrainę, rozpoczęta 24 lutego 2022 roku wywołała jedną z największych przymusowych migracji od czasu II wojny światowej, a Polska jako kraj bezpośrednio graniczący z Ukrainą stała się jednym z głównych państw przyjmujących Osoby uciekające przed wojną.

³ Sposób nazywania osób z doświadczeniem uchodźczym bądź migracyjnym stanowi przedmiot wielu dyskusji (np. Bloch i in., 2021). W tym opracowaniu zdecydowałyśmy się używać pisanego wielką literą określenia Osoby, czasem w połączeniu Osoby w drodze. Określenie takie w angielskiej wersji *people on the move* zastosował Mistiaen (2021). Zależało nam na uniknięciu określeń związanych z konkretnym statusem prawnym Osób takich jak *migrant* czy *uchodźca*, a także na podkreśleniu i zachowaniu na pierwszym planie człowieczeństwa i podmiotowości Osób, które z różnych przyczyn opuściły swój kraj, by szukać schronienia w Polsce.

Sytuacja ta doczekała się już kilku opracowań badawczych. Pietrusińska (2022b) bada dyskursywną konstrukcję Osób w narracjach aktywistów niosących im pomoc na granicy polsko-białoruskiej. Bloch (2023) pochyla się nad rolą płci w tej konstrukcji Osób, Krępa i Mondal (2023) przyglądają się (nie)obecności głosów Osób w publicznej debacie, a Zessin-Jurek (2024) analizuje mechanizmy prowadzące do obojętności wobec Osób na granicy polsko-białoruskiej. Wszystkie wspomniane badania wykorzystują metody jakościowe i mimo że opierają się także na analizie przekazów medialnych (Krępa, Mondal, 2023; Zessin-Jurek, 2024), nie są to systematycznie zbierane i analizowane duże zbiory danych. Zawadzka-Palucka (2023) podejmuje się analizy korpusowej dotyczącej obrazu Osób z Ukrainy, ale bada przekazy tylko obejmujące 7 dni tuż po pełnoskalowej inwazji Rosji. Uznajemy, że uzupełnieniem tych badań będzie analiza skupiona na wzorcach ilościowych możliwych do zaobserwowania wyłącznie na dużym materiale badawczym o większym zakresie czasowym. Uwaga badawcza zostaje więc przeniesiona z pogłębionej analizy wyrazistych przykładów na badanie tego, co powtarzalne i wielokrotne.

Badania obrazu Osób w drodze z perspektywy powtarzalnych wzorców ilościowych mają ugruntowaną tradycję badawczą. Gabrielatos i Baker (2008) oraz Khosravi-Nik (2010) badają obraz Osób w prasie ze Zjednoczonego Królestwa, zaś Mëniku i Lilaj (2022) koncentrują się na obrazie Osób pochodzenia albańskiego w tych samym mediach. Mistiaen (2021) bada obraz Osób w drodze w prasie z Belgii, Salahshour (2016) w swoich analizach korzysta z prasy z Nowej Zelandii, a Taylor (2009) oraz Serafis i in. (2021) skupiają się na włoskiej prasie. Z kolei inni badacze zajmują się porównaniem obrazów migrantów w mediach różnych krajów, m.in. O'Regan i Riordan (2018) w prasie UK i Irlandii, zaś Taylor (2014) we włoskiej i brytyjskiej.

Prezentowane przez nas badania podążają za wskazanymi wyżej przykładami i uzupełniają przedstawioną we wcześniejszych badaniach pogłębioną analizę jakościową. Bazujemy na dużych korpusach tekstów prasowych i wspieramy się ilościowymi metodami analizy tekstu, dzięki czemu możemy wskazywać na to, co wymiennie częste i powtarzalne. Dodatkowo nasze badanie porównuje dyskursywne konstrukcje Osób na obu granicach, co nie znajduje się w centrum żadnego z cytowanych wyżej badań.

Metodologia

Dane

Głównym materiałem badawczym w pracach związanych z językiem dotyczącym Osób w drodze są artykuły prasowe. Badacze skupiają się albo na jednym rodzaju gazet, jak na przykład brytyjskie gazety opiniotwórcze (Bączkowska, 2016) czy popularne gazety z określonego kraju (El Refaie, 2001; Mayne-Davis i in., 2020; Salahshour,

2016; Serafis i in., 2020). Albo porównują obrazy ze zróżnicowanych źródeł: prasy lokalnej i krajowej (Mayne-Davis i in., 2020), tabloidów oraz gazet dużego formatu (ang: broadsheets) (Gabrielatos, Baker, 2008; Khosravinik, 2014) czy prasy z różnych krajów (O'Regan, Riordan, 2018; Parker, 2015; Taylor, 2009, 2014). Korpusy w tego typu badaniach tworzone są najczęściej poprzez przeszukiwanie materiału źródłowego pod względem występowania w nim słów związanych z migrantami⁴.

Nasze badanie oparte jest na dwóch korpusach artykułów prasowych: korpusie Białoruś (1 215 283 słów, 1 245 artykułów) i korpusie Ukraina (3 876 873 słów, 3 579 artykułów), które stworzone zostały niezależnie od siebie w następujących etapach:

1. *Przyjęcie zakresu czasowego publikacji, które obejmie nasze badanie.* Zdecydowałyśmy się na pierwsze pół roku trwania kryzysów na obu granicach. W przypadku granicy polsko-białoruskiej było to więc 4 miesiące od pierwszych zatrzymań Osób na granicy (07.08.2021–07.12.2021) (Krępa, Judzińska, 2023), a w przypadku granicy polsko-ukraińskiej – 4 miesiące od początku pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę (24.02.2022–24.06.2022).

2. *Pozyskanie artykułów prasowych związanych z badanym przez nas tematem z polskiej prasy.* Artykuły pozyskała firma PSMM Monitoring & More monitorująca 1100 polskich tytułów prasowych. Firma ta specjalizuje się w dostarczaniu przeglądów mediów związanych z określaną marką, branżą bądź tematem⁵. Podstawę do wyszukania artykułów stanowiła informacja o temacie stanowiącym przedmiot badania, a także, wspomagająco, poniższa lista słów-kluczy:

uchodźca, migrant, imigrant, uciekinier, osoba uchodźcza, cudzoziemiec, uciekający, azyl, granica polsko-ukraińska, granica polsko-białoruska, kryzys uchodźczy, kryzys migracyjny, kryzys na granicy, deportować, uciekać, migrować, imigrować, opuścić dom, szukać schronienia, przybywać, przekraczać granicę, przekroczyć granicę.

Etap ten zakończył się listą tytułów prasowych z przypisaną liczbą artykułów związanych z badanym przez nas tematem.

1. *Wybór tytułów, z których artykuły znajdą się w korpusie badawczym.* W naszym badaniu zdecydowałyśmy się uwzględnić teksty prasowe z publikacji zawierających największą liczbę artykułów dotyczących badanego przez nas tematu⁶. Przyjęłyśmy także, że uwzględnienie różnych tytułów prasowych w każdym z korpusów mogłoby

⁴ Np. Gabrielatos i Baker (2008) tworzą następującą kwerendę: „refugee* OR asylum* OR deport* OR immigr* OR emigr* OR migrant* OR illegal alien* or illegal entry OR leave to remain AND NOT deportivo AND NOT deportment” (s. 9), a O'Regan i Riordan (2018) „Refugee* OR Asylum Seeker* OR Immigrant* OR Migrant*” (s. 3).

⁵ W tym miejscu chcielibyśmy wyrazić serdeczne podziękowania dla firmy PSMM Monitoring & More za wsparcie naszego projektu badawczego i udzielenie nam dostępu do swoich zasobów.

⁶ Ponieważ koncentrujemy się na porównaniu obrazu Osób w drodze znajdujących się na dwóch różnych granicach Polski, uznaliśmy, że wprowadzanie dodatkowych zmiennych (takich jak rodzaj gazety, jej orientacja polityczna czy zasięg) zaciemniłoby obraz i utrudniło jego rekonstrukcję.

prorowadzić do zaburzenia wyników ze względu na specyfikę języka bądź sposobu prezentacji charakterystyczną dla konkretnej gazety. Dlatego też zdecydowałyśmy się przeanalizować te same gazety dla obu badanych przez nas sytuacji. Do analizy wybrałyśmy artykuły z gazet: *Rzeczpospolita*, *Dziennik Gazeta Prawna*, *Gazeta Wyborcza*, *Dziennik Polski*, *Gazeta Polska Codziennie*, które jako jedyne znalazły się w pierwszej dziesiątce publikacji o największej liczbie artykułów dotyczących zarówno sytuacji na granicy polsko-białoruskiej, jak i na granicy polsko-ukraińskiej⁷.

2. *Wstępna weryfikacja trafności doboru korpusów*. Pomimo specjalizacji współpracującej z nami firmy w monitoringu prasy, uznaliśmy za konieczne przeprowadzenie wstępnej weryfikacji trafności zebranego w ten sposób materiału.

- Porównałyśmy częstotliwości względne kluczowych terminów dla badanego przez nas tematu w uzyskanych korpusach i w korpusie referencyjnym⁸. Dla wszystkich słów częstotliwości względne były znacząco wyższe niż w przypadku korpusu referencyjnego.
- Przeprowadziłyśmy wstępną analizę słów kluczowych dla obu korpusów⁹: wśród pierwszych 100 słów kluczowych znalazły się głównie nazwy własne związane z badaną sytuacją oraz określenia, takie jak *migrant* i *uchodźca*.
- Zanalizowałyśmy 50 losowych konkordancji dla słów: *uchodźca*, *migrant*, *imi-grant*, *emigrant*, *uciekinię*¹⁰. Większość konkordancji bezpośrednio dotyczyła badanej przez nas sytuacji.

Taki sposób doboru korpusu zapewnił nam dostęp do stosunkowo dużej bazy tekstów prasowych, tym samym umożliwiając szerokie spojrzenie na badane zjawisko, a także skupienie na wzorcach ilościowych, często niewidocznych w przypadku mniejszych korpusów.

Ze względu na duże zróżnicowanie poziomu zainteresowania mediów obiema badanymi sytuacjami, uzyskane korpusy różniły się pod względem wielkości, co może budzić wątpliwości dotyczące możliwości porównywania uzyskanych wyników. Nie stanowi to jednak przeszkody dla analizy. Każdy z korpusów analizowany jest osobno, a we wszystkich porównaniach między korpusami posługiwaliśmy się częstościami względnymi, dzięki którym możliwe jest porównywanie zasobów językowych o różnych wielkościach.

⁷ Szczegółowe dane dotyczące liczby artykułów w publikacjach prasowych z pierwszej dziesiątki dla obu tematów znajdują się w załączniku 1.

⁸ Szczegółowe wyniki porównania znajdują się w załączniku 2.

⁹ Jako korpus referencyjny wykorzystano dostępny na platformie Sketch Engine korpus plTenTen2019.

¹⁰ Przykładowa lista konkordancji dla określenia *uchodźca* znajduje się w załączniku 3.

Metody

Analizę przeprowadziłyśmy w następujących etapach, które szczegółowo zostaną opisane poniżej:

1. Identyfikacja słów używanych do określania Osób w badanych tekstach.
2. Ustalenie list kolokacji wybranych słów.
3. Podział kolokatów na grupy tematyczne.
4. Analiza wewnątrz grup tematycznych w poszukiwaniu wzorców i regularności.

Aby zidentyfikować używane w badanym dyskursie określenia Osób w drodze, w pierwszej kolejności posłużyłyśmy się listami frekwencyjnymi. Spośród 500 najczęściej występujących w badanych korpusach słów wybrałyśmy te, które odnoszą się do Osób w drodze. Dodatkowo odszukałyśmy polskie tłumaczenia określeń analizowanych w klasycznej dla tematu pracy Gabrielatosa i Bakera (2008), a więc: *uciek-nier*, *azylant*, *imigrant*, *migrant*. Wszystkie uzyskane w ten sposób słowa poddałyśmy wstępnej analizie w celu wyłonienia tych, które poddamy dalszym badaniom.

Jedną z metod powszechnie wykorzystywanych w dotychczasowych badaniach dotyczących Osób w drodze jest analiza kolokacji (np. Gabrielatos, Baker, 2008; Taylor, 2014; Zawadzka-Paluekta, 2023). Sam kolokat w badaniach związanych z językoznawstwem korpusowym definiuje się jako słowo, które występuje w sąsiedztwie innego słowa statystycznie istotnie częściej od pozostałych słów (Baker i in., 2022). W naszym badaniu do stworzenia list kolokacji wykorzystaliśmy narzędzie *Word Sketch* znajdujące się na platformie Sketch Engine (Kilgariff i in., 2014), za wartości graniczne przyjmując minimalną częstość występowania 4 i minimalną siłę kolokacji 5. Miarą wykorzystywaną do obliczenia siły kolokacji była stosowana domyślnie w Sketch Engine miara log Dice, opierająca się na częstotliwości występowania węzła i kolokatów (Rychlý, 2008). Dalszej analizie poddałyśmy słowa, które znalazły się na wygenerowanych w ten sposób listach, z wyłączeniem słów gramatycznych.

W badaniach dotyczących Osób w drodze kolokacje wykorzystuje się jako element rekonstrukcji analizowanych dyskursów. Słowa z listy kolokacji łączy się w grupy tematyczne, poszukując dominujących kategorii semantycznych. Pozwala to na określenie funkcjonowania kluczowego pojęcia w dyskursie (Kamasa, 2014). W naszym badaniu wykorzystaliśmy kategorie opracowane przez Gabrielatosa i Bakera (2008), poddając je jednak modyfikacjom wprowadzonym na podstawie zebranego przez nas materiału badawczego.

W ostatnim etapie poddałyśmy jakościowej analizie słowa wewnątrz poszczególnych kategorii. W celu rekonstrukcji dyskursywnego obrazu Osób w drodze przyjrzałyśmy się funkcjonowaniu analizowanych słów zarówno w skali mikro, jak i makro. Najpierw posłużyłyśmy się analizą konkordancji, ograniczoną w tym przypadku do zdań zawierających poszczególne słowa. Z kolei dla odtworzenia funkcjonowania badanych określeń w polszczyźnie wykorzystaliśmy analizę kolokacji w korpusie referencyjnym TenTen2019 (Jakubiček i in., 2013; Suchomel, Pomikálek, 2012).

Wyniki

Słowa używane do określania Osób w drodze

W korpusie Białoruś wśród 500 najczęściej używanych lematów znalazły się określenia *migrant*, *uchodźca*, *cudzoziemiec*, *imigrant*, a w korpusie Ukraina określenia *uchodźca* oraz *cudzoziemiec*. W obu korpusach znalazły się także wszystkie określenia z listy opracowanej przez Gabrielatos i Bakera (2008) (patrz Tabela 1). Uwagę zwraca określenie *cudzoziemiec* pojawiające się wśród 500 najczęściej używanych słów w korpusie Białoruś, jako że nie jest to określenie analizowane w pracy Gabrielatos i Bakera (2008). Jednak na takie samo określenie natrafia Taylor (2009) we włoskiej prasie, decydując się na analizę słowa *stranier*.

Tabela 1

Częstość i częstotliwość określeń Osób w badanych korpusach

Określenie	Korpus Białoruś		Korpus Ukraina	
	częstość	częstość znormalizowana ¹¹	częstość	częstość znormalizowana
Uchodźca	2 040	1 678,62 ¹²	11 557	2 981,01
Migrant	2 181	1 794,64 ¹³	410	105,76
Cudzoziemiec	1 256	1 033,5	1 407	362,92
Uciekinier	87	71,59	587	151,41
Imigrant	1 128	928,18	297	76,61
Emigrant	56	46,08	59	15,22
Azylant	12	6,96	22	4,15

Źródło: badania własne auterek.

Już na poziomie częstotliwości¹⁴ wystąpień wyraźne są różnice między badanymi korpusami. W korpusie Białoruś najczęściej używane jest słowo *migrant*, z bardzo podobną częstotliwością słowo *uchodźca*, a tylko nieco pod względem liczby wystąpień na milion ustępują im określenia *cudzoziemiec* i *imigrant*. Natomiast w korpusie Ukraina słowo *uchodźca* zdecydowanie dominuje nad wszystkimi pozostałymi, z kolejnym na liście *cudzoziemcem* występującym ponad ośmiokrotnie rzadziej oraz *uciekierem* i *migranem* pojawiającymi się blisko dwudziestokrotnie rzadziej.

¹¹ Normalizację przeprowadzono obliczając liczbę wystąpień na milion słów w korpusie.

¹² Częstość znormalizowana w korpusie referencyjnym plTenTen2019: 75 089.

¹³ Częstość znormalizowana w korpusie referencyjnym plTenTen2019: 20 308.

¹⁴ W tekście określenie częstość używane będzie w odniesieniu do częstości bezwzględnej, a więc liczby wystąpień danego słowa w całym korpusie, podczas gdy określenie częstotliwość odnosić się będzie do liczby wystąpień na milion słów w danym korpusie, nazywanej także częstością względną.

Opisana różnica sugeruje odmiennosć statusu dyskursywnie przypisywanego Osobom ze względu na granicę, którą te Osoby próbowały przekroczyć. O ile Osobom przekraczającym granicę z Ukrainą w zasadzie jednoznacznie przypisano status uchodźcy, o tyle status ten w przypadku Osób przekraczających granicę z Białorusią okazał się ambiwalentny. Różnicę tę uznajemy za znaczącą również ze względu na różne funkcjonowanie obu wyrazów w polszczyźnie. I tak w korpusie referencyjnym plTenTen19 wśród kolokatów związanych z określeniem *migrant* znajdziemy na przykład *nielegalny* (7.8¹⁵), *zarobkowy* (8.3), *odsyłać* (6.2), *deportować* (7.0) i *szturmować* (5.3). Natomiast *uchodźca* współwystępuje wyraźnie częściej z czasownikami *przyjmować* (6.6), *przyjąć* (6.2) i *schronić* (5.6). Sugeruje to, że dyskursywne przypisanie Osób do którejś z tych grup może w konsekwencji prowadzić do przypisywania im innych cech i podejmowania wobec nich innych działań.

Spośród wymienionych określeń Osób do dalszej analizy wybrano słowa *uchodźca* i *migrant*. Określenia te wybrano jako najczęściej występujące odpowiednio w korpusie Ukraina i Białoruś. Ponadto analiza wspólnych kolokacji wykonana przy pomocy narzędzia Thezaurus wskazała, że to właśnie te dwa określenia występują na listach synonimów dla większości pozostałych określeń używanych w stosunku do Osób w drodze.

Grupy tematyczne kolokatów słów uchodźca i migrant

Tabela 2 przedstawia listę kolokatów dla lematów *uchodźca* i *migrant*, które osiągnęły założone przez nas progi ilościowe. Kolokaty prezentujemy z podziałem na korpusy i kategorie tematyczne zidentyfikowane przez Gabrielatosa i Bakera (2008).

Tabela 2

Kolokaty lematów *uchodźca* i *migrant* z podziałem na grupy tematyczne

kategoria	kolokaty w korpusie Białoruś	kolokaty w korpusie Ukraina
PRZYBYCIE	docierać, dotrzeć, łódź, opowiadać, pojawić, próbować, przedostać, przekroczyć, przybywać, przylatywać, rzucać, samolot, udać, znaleźć	pociąg, próbować, przybyć, przybywać, przyjechać, trafiać, trafić
MIEJSCE	Afganistan, afgański, białoruski, Białoruś, Europa, granica, Irak, kraj, Litwa, Mińsk, muzułmański, Niemcy, pobliże, pochodzić, Polska, strona, Syria, teren, UE, Ukraina, Usnarzu, wschód	gościć, granica, Kraków, Polska, południe, Syria, świat, teren, Ukraina, ukraina, ukraiński, wewnętrzny

¹⁵ W odniesieniu do kolokacji z korpusu TenTen19 w nawiasach podano wyniki wskaźnika LogDice używanego na platformie SketchEngine dla określenia siły kolokacji. Im wyższy wskaźnik tym silniejsza kolokacja.

SYTUACJA	cel, klimatyczny, nadzór, płacić, polityczny, prawdziwy, przerzutowy, przewozić, reżim, sprowadzać, stać, używać, wykorzystywać, wzmacniać	uciekać, wojenny
POBYT	koczować, obóz, ośrodek, przebywać, trafiać	dom, kraj, miejsce, mieszkać, mieszkanie, obóz, ośrodek, przebywać, punkt, schronienie, znaleźć
REAKCJA	przemoc, stosunek, traktować, wpuszczać, bać, powrót, straszyć, uniemożliwić, wypychać, zatrzymać, dostęp, nieść, pomagać, pomoc, pomóc, przyjąć, przyjmować, solidarność, udzielać, wpuścić	dach, dar, dworzec, myśl, oferować, opieka, otrzymać, pomagać, pomoc, pomóc, przyjąć, przyjmować, przyjmować, spotkanie, traktować, udzielać, udzielić, wsparcie, wspierać, wspierać, zapewnić
EKONOMIA	ekonomiczny	ekonomiczny, każdy, młody, praca, rynek, zarobkowy, zatrudniać
LEGALNOŚĆ	czynić, dokument, nielegalny, problem, prosić	nielegalny
LICZBA	potencjalny, rzekomy	pierwszy, tys., wszystek

Przybycie

Kategoria PRZYBYCIE zdefiniowana przez Gabrielatosa i Bakera (2008) zawiera określenia związane ze sposobem przybycia do kraju docelowego. Kolokaty należące do tej kategorii wystąpiły w obu korpusach. Pierwszą podgrupę w tej kategorii stanowią czasowniki dotyczące samego procesu pojawiania się Osób w Polsce. W obu korpusach jest to czasownik *przybywać*, w korpusie Ukraina dodatkowo jego forma dokonana: *przybyć*. W korpusie Białoruś pojawiają się natomiast także czasowniki *docierać* i *dotrzeć*. Istotna jest tu różnica w funkcjonowaniu obu tych czasowników w polszczyźnie. W przypadku czasownika *przybyć* w roli podmiotu dominują rzeczowniki nazywające ludzi takie jak *gość* (8.7), *przedstawiciel* (8.7), *delegacja* (8.3), *Mikołaj* (7.7), natomiast dla czasowników *dotrzeć* i *docierać* są to głównie rzeczowniki abstrakcyjne, takie jak: *sygnał* (9.1), *informacja* (8.4), *wiadomość* (8.1), *światło* (7.9).

Kolejną podgrupę stanowią określenia środków transportu, za pomocą których przemieszczają się Osoby w drodze. W przypadku korpusu Białoruś są to *przylatywać*, *samolot* i *tóńdź* (gdzie *tóńdź* pojawia się w nawiązaniu do sytuacji w poprzednich latach), zaś w korpusie Ukraina: *przyjechać* oraz *pociąg*.

Wyraźna różnica między badanymi korpusami widoczna jest w odniesieniu do określeń dotyczących prób przekraczania granicy. W korpusie Białoruś pojawiają się określenia, takie jak: *próbować*, *przedostać*, *chcieć*, *przekroczyć*, *udać*, które sygnalizują konstruowanie Osób w drodze jako podejmujących próby przekraczania granicy oraz wskazują na trudność tego zadania (np. *W tym tygodniu duże grupy migrantów*

*próbowały sforsować zabezpieczenia graniczne*¹⁶). W korpusie Ukraina występuje tylko jeden kolokat związany z tą tematyką – *próbować*, jednak nie odnosi się on do Osób przekraczających granicę z Ukrainą.

Miejsce

W obu korpusach określenia *uchodźca* i *migrant* kolokują z wyrazami zaliczonymi do kategorii MIEJSCE. Zgodnie z podziałem przyjętym przez Gabrielatosą i Bakera (2008) do kategorii tej zostały zaliczone 3 grupy określeń: wskazujące miejsce pochodzenia Osób, dotyczące miejsca przekraczania granic, a także miejsca docelowego, do którego chcą się dostać Osoby w drodze.

Elementem dyskursywnego obrazu Osób w obu korpusach jest kraj ich pochodzenia bądź narodowość. W przypadku korpusu Ukraina są to kolokaty *Ukraina* i *ukraiński*, natomiast w korpusie Białoruś: *Afganistan*, *Syria*, *Irak*, *afgański*, *wschód* (występujący w połączeniu *Bliski Wschód*), a także pośrednio odnoszący się do pochodzenia przymiotnik *muzułmański*. Wśród kolokatów zaliczonych do tej grupy znajdują się także *pochodzić* oraz *kraj*. Oba pełnią podobną funkcję, czerpiąc z dyskursu obcości (Zessin-Jurek, 2024) i wskazując ogólnie na odmienne, często także odległe i nieznane miejsce pochodzenia: *Można na przykład posłużyć się mapą i wspólnie z dziećmi odnaleźć kraje, z których pochodzą migranci – mówi Elżbieta Krawczyk oraz Nadal nie godzimy się na zapraszanie migrantów z dalekich krajów*.

Również miejsce tranzytu odgrywa wyraźną rolę w dyskursywnym konstruowaniu Osób w drodze w obu korpusach. W przypadku korpusu Ukraina wśród kolokatów znajdziemy rzeczownik *granica*, zaś w korpusie Białoruś: *granica*, *Białoruś*, *białoruski*, *teren*, *Litwa*, *Mińsk*, *poblize*, *Ukraina*, *Usnarcz*, *strona*. Obecność w obu korpusach kolokatu *granica* sugeruje istotność samego procesu przekraczania granic. Pojawienie się w korpusie Białoruś słów *Białoruś*, *Litwa*, *Mińsk*, *Usnarcz* oraz *Ukraina* wskazuje na element wieloetapowości podróży jako element konstruowania Osób w drodze. Z kolei rzeczownik *teren* w znakomitej większości występuje w połączeniu *teren Polski* lub *teren naszego kraju*, któremu towarzyszy dwojaki opis sposobu dostawania się na ten teren: Osoby są albo przepychane przez Białorusinów na teren Polski (*To już kolejny przykład włączania się Białorusinów w przepychanie migrantów na teren Polski*) albo się na ten teren przedzierają (*porównanie obecnych danych z wcześniejszymi próbami przedarcia się migrantów na teren naszego kraju*). Podobną rolę odgrywa rzeczownik *strona* występujący w połączeniach: *przepchnąć migrantów na polską stronę* lub *obozowiska migrantów po białoruskiej stronie granicy*.

Polska jako miejsce docelowe jest wspólnym dla obu korpusów elementem dyskursywnego obrazu Osób w drodze. Bardziej szczegółowa analiza wskazuje, że

¹⁶ Wszystkie cytaty z badanych korpusów podano kursywą. Ze względu na ograniczoną objętość tekstu, niektóre cytaty skrócono w stosunku do oryginalnych konkordancji, zachowując jednak sens istotny ze względu na prowadzoną analizę.

w przypadku korpusu Ukraina, Polska konstruowana jest jako miejsce przyjazne dla tych Osób: wśród kolokatów pary *uchodźca + Polska* pojawiają się między innymi czasowniki: *zaopiekować, zintegrować, zatrudnić, pomagać* (np. *Bez wątpienia wyzwaniem dla nas dla państwa, administracji rządowej i samorządowej oraz obywateli jest to, aby zaopiekować się uchodźcami w Polsce*). Pośrednio na miejsce docelowe w korpusie Ukraina wskazuje również określenie *wewnętrzny* używane w odniesieniu do uchodźców szukających swojego miejsca docelowego w samej Ukrainie.

Inne miejsca, do którego zmierzają Osoby w drodze pojawia się jedynie w korpusie Białoruś. Do miejsc tych należą: *Niemcy, UE, Europa*.

Sytuacja

W swoich badaniach Gabrielatos i Baker (2008) zaliczają do kategorii SYTUACJA wszystkie określenia wskazujące na sytuację w kraju pochodzenia Osób w drodze, która zmusiła je do opuszczenia go. Tak opisana kategoria znajduje zastosowanie w przypadku korpusu Ukraina, w którym znajdziemy dwa zaliczone do niej słowa *wojenny* oraz *uciekać*. Wymieniony przymiotnik używany jest wyłącznie w złożeniach *uchodźcy wojenni* i w kontekstach w większości opisujących działania mające na celu pomoc im: *Tworzą uchodźcom wojennym namiastkę domu*. Z kolei pojawiający się czasownik *uciekać* pojawia się w złożeniach *uciekać przed wojną* i kontekstach związanych z pojawieniem się Osób w Polsce.

Z bardziej złożoną konstrukcją dyskursywną mamy do czynienia w przypadku korpusu Białoruś. Wśród 14 określeń zaliczonych do kategorii SYTUACJA jedynie trzy odnoszą się bezpośrednio do sytuacji Osób w krajach pochodzenia: *polityczny, klimatyczny i prawdziwy*. Ostatni przymiotnik zaliczyliśmy do tej grupy, ponieważ poprzedza on opis sytuacji, w której Osoby znajdowały się w swoim kraju: *Rosja regularnie bombarduje niektóre rejony Syrii, niszcząc domy i szpitale, i stąd biorą się obecnie prawdziwi uchodźcy z Bliskiego Wschodu*.

Pozostałą, stosunkowo liczną, grupę stanowią kolokaty związane z działaniami podejmowanymi przez władze Białorusi wobec Osób w drodze i prowadzące do tego, że znalazły się one na polskiej granicy. Zaliczone tutaj zostały czasowniki: *stać* występujący m.in. w połączeniu *za przerzutem migrantów stoi reżim Łukaszenki*; *płacić* używany w kontekście informowania o tym, że migranci płacą, by znaleźć się na Białorusi; *przewozić, sprowadzać*, których kontekst użycia wskazuje na Białoruś jako podmiot *sprowadzający migrantów*. Do grupy tej należą również: *wykorzystywać i wzmacniać*, które wspólnie tworzą konstrukcję *wykorzystuje migrantów do wzmacniania presji*, a także czasownik *używać*, który wraz z rzeczownikami *cel* i *reżim* tworzą złożenia *wykorzystanie migrantów przez reżim Łukaszenki*, a także *używanie migrantów do celów politycznych*. Do tej grupy zaliczyliśmy również określenia: *przerzutowy* funkcjonujące w połączeniu *operacja przerzutowa migrantów*; *nadzór* opisujące działania Osób podejmowane *pod nadzorem służb białoruskich*.

W odniesieniu do drugiej opisanej podgrupy uwagę zwraca ambiwalencja przekazu. Na poziomie treści wyrażanej *explicitie* wiele z przykładów odwołuje się do dyskursu solidarności (Pietrusińska, 2022b), jak na przykład: *Uczestnicy debaty zwrócili się do białoruskich władz z apelem, by nie wykorzystywały migrantów do celów politycznych*. Jednak język używany w tych przykładach ma charakter dehumanizujący i uprzedmiotawiający. I tak wśród dopełnień pojawiającego się na liście kolokacji czasownika *użyć* w korpusie referencyjnym nie pojawiają się określenia ludzi. Znajdziemy tam kolokaty, takie jak *broń* (7.9), *kosmetyk* (7.7), *materiał* (8.0). Podobną preferencję semantyczną widać w korpusie referencyjnym dla czasownika *wykorzystywać*. W przypadku dwóch kolejnych czasowników: *przewozić* i *sprawdzać* wśród kolokatów pełniących funkcję dopełnienia znajdziemy określenia osób, takie jak *pasażer* (9.7) czy *żołnierz* (6.5), jednak również w tym przypadku dominują określenia przedmiotów, takie jak *tkaniny* (5.0), *ładunek* (8.0) czy *towar* (6.7). Tak więc, w badanym materiale sprzeciw wobec instrumentalnego i uprzedmiotawiającego traktowania Osób wyrażany jest przy pomocy uprzedmiotawiających je środków językowych.

Pobyt

Kolejną z sugerowanych przez Gabrielatosa i Bakera (2008) kategorii tematycznych jest POBYT, do której należą kolokaty związane z miejscem pobytu Osób, a także czasowniki określające stan przebywania w tych miejscach. W obu badanych korpusach znalazły się kolokaty należące do tej kategorii. Co więcej, ta grupa tematyczna była widoczna w obu korpusach w podobnym stopniu.

Wyrażna jest natomiast różnica jakościowa między badanymi korpusami. W korpusie Ukraina do kategorii tej należą wyrazy czerpiące z dyskursu swojskości (Zessin-Jurek, 2024), związane z miejscami zamieszkania charakterystycznymi także dla innych mieszkańców Polski: *mieszkanie*, *dom* oraz *miejsce*, a także czasownik *mieszkać*.

Z dyskursu obcości czerpią natomiast kolokaty z korpusu Białoruś: *ośrodek*, *obóz*, *koczować*. Wśród kolokatów określających rzeczownik *ośrodek* w korpusie referencyjnym nie znajdują się miejsca zamieszkania, a raczej miejsca przeznaczone do innych celów, np. *Gminny Ośrodek Kultury*, *Miejski Ośrodek Pomoc Społecznej* czy *ośrodek wypoczynkowy*. W przypadku rzeczownika *obóz* określenia pojawiające się w korpusie referencyjnym nie tylko nie wskazują na miejsca zamieszkania, ale co więcej wykazują silną negatywną prozodię semantyczną¹⁷. Wśród 10 najsilniej kolokujących określeń znajdziemy: *koncentracyjny* (12.4), *jeniecki* (10.4), *prześciowy* (9.1), *hitlerowski* (8.5), *nazistowski* (8.5), *niemiecki* (8.3). Pozornie bardziej neutralny kolokat *trafić* również związany jest z negatywną prozodią. Wśród miejsc, do których można *trafić* na pierwszych miejscach znajdziemy w korpusie referencyjnym *szpital* (11.4), *więzienie* (9.5) i *obóz* (8.8).

¹⁷ Zjawisko prozodii semantycznej dotyczy relacji między wybranym wyrazem a wyrazami występującymi w jego sąsiedztwie, najczęściej operacjonalizowanymi jako kolokaty. Charakterystyczne jest również skupienie się na nachechowaniu ewaluatywnym wynikającym z tej relacji (Kamasa, 2015).

Reakcja

Gabrielatos i Baker (2008) w swoim badaniu proponują kategorię POWRÓT (ang. *return*), która obejmuje kolokaty związane z powrotem Osób do krajów ich pochodzenia. W naszym materiale znaleźliśmy jednak bardzo niewiele przykładów należących do tej kategorii. Dlatego też zdecydowaliśmy się ją rozszerzyć, tak aby znalazły się w niej kolokaty obejmujące różne typy reakcji osób, instytucji i państwa na Osoby w drodze. Jest to kategoria zawierająca największą liczbę kolokatów w przypadku obu korpusów, co wskazuje na wagę dyskursywnie przypisywaną społecznej reakcji na pojawienie się Osób w drodze na granicach Polski.

Najbardziej zbliżone do pierwotnego zakresu tej kategorii są występujące w korpusie Białoruś kolokaty *powrót*, występujący w połączeniu *odesłać migrantów z powrotem* oraz *wypychać*, związany ze zmuszaniem Osób do ponownego przekroczenia granicy w stronę Białorusi. Inny rodzaj negatywnej reakcji ze strony państwowych instytucji konstruuje czasowniki *uniemożliwić* (przekroczenie granicy) oraz *zatrzymać* (np. *Zatrzymano 35 migrantów*). Na negatywną reakcję emocjonalną ze strony społeczeństwa wskazuje natomiast czasownik *bać się*: *Część lokalnych mieszkańców boi się uchodźców*.

Kolokaty wskazujące na różne typy pozytywnej reakcji stanowią zaskakująco liczną grupę w porównaniu do wyników wcześniejszych badań dotyczących Osób w drodze. W obu korpusach znajdziemy określenia wskazujące na ogólne działania pomocowe: *pomagać, pomoc, pomóc, udzielać* (pomocy), a także charakterystyczne wyłącznie dla korpusu Ukraina: *udzielić* (pomocy), *otrzymać* (pomoc), *wsparcie, wpierać, opieka* i charakterystyczne wyłącznie dla korpusu Białoruś *nieść* (pomoc). W obu korpusach pojawia się również czasownik *przyjąć/przyjmować* (uchodźców), używany głównie w odniesieniu do konkretnych państw: *Wiem natomiast, że Niemcy przyjęły uchodźców*. Specyficzne wyłącznie dla korpusu Białoruś są kolokaty *solidarność* występujące w połączeniu *marsz solidarności z uchodźcami* oraz *dostęp* występujący w różnych wersjach postulatu: *usługi medyczne i pozarządowe powinny mieć dostęp do migrantów*.

W korpusie Ukraina pojawiają się także liczne określenia związane z konkretnymi działaniami pomocowymi. Rzeczownik *myśl* występujący w połączeniu z *myślą o uchodźcach* oraz czasowniki *oferować* i *zapewnić* wprowadzają informację o różnych typach pomocy, takich jak *pomoc psychologiczna* czy *miejsce zamieszkania*. Do tego ostatniego odnosi się również rzeczownik *dach* występujący w połączeniu *przyjąć pod swój dach*. Na inną formę konkretnej pomocy wskazują rzeczowniki *dar* w połączeniu *dary dla uchodźców* i *spotkanie* w połączeniu *spotkanie z uchodźcami*, a na jedno z miejsc, w których pomoc ta miała miejsce: rzeczownik *dworzec*.

W korpusie Białoruś wyróżniliśmy jeszcze jedną podgrupę kolokatów należących do tej kategorii. Nie odnoszą się one bezpośrednio do reakcji w stosunku do Osób w drodze, ale wskazują na sposób, w jaki się o tych Osobach mówi. Do grupy tej zaliczyliśmy *straszyć* (np. *Dziś rząd w Polsce kłamie i straszy uchodźcami*), *stosunek* występujący w połączeniu *stosunek do uchodźców*, które z kolei używane jest do sprawozdawania

działań podejmowanych wobec Osób: *W tym wypadku rząd polski pogwałcił, nie po raz pierwszy zresztą, wszystkie umowy międzynarodowe dotyczące pomocy humanitarnej i praw człowieka w stosunku do uchodźców*. Podobną funkcję pełni czasownik *traktować*: *Inicjatywa władz zadaje kłam zarzutom żon byłych prezydentów, że Polska niehumanitarnie traktuje migrantów*. Jako jedyny z tej podgrupy pojawia się on również na liście kolokatów w korpusie Ukraina, w którym pełni podobną funkcję: *Absolutnie nie możemy traktować uchodźców jako potencjalne źródło zakażeń*. Do grupy tej zaliczyliśmy również rzeczownik *przemoc*, ponieważ analiza konkordancji wskazuje, że nie jest on używany do opisu reakcji na migrantów, a raczej do odżegnywania się od tego typu działań: *Zaprzeczyła doniesieniom białoruskich służb, jakoby polscy funkcjonariusze stosowali przemoc wobec migrantów*. Podgrupa ta wskazuje na rolę przypisywaną dyskursywnie temu, co i jak mówi się o Osobach w drodze.

Ekonomia

W swoim badaniu Gabrielatos i Baker (2008) wyróżniają także kategorię PROBLEM EKONOMICZNY, zaliczając do niej kolokaty wskazujące na wykorzystywanie przez migrantów środków z finansów publicznych albo stanowienie zagrożenia ekonomicznego (głównie na rynku pracy). W naszym badaniu poszerzyliśmy tę kategorię, aby znalazły się w niej wszystkie określenia związane z sytuacją ekonomiczną.

W badanym materiale pierwsza z wymienianych przez Bakera grup reprezentowana jest tylko przez część użyć kolokatu *każdy*, które odnoszą się głównie do rządowego programu wsparcia rodzin przyjmujących uchodźców sumą 40 zł dziennie. Odniesienie to ma charakter odżegnywania się od udzielania bezpośredniego wsparcia finansowego Osobom w drodze: *Minister sprostował pojawiające się głosy, że każdy uchodźca będzie otrzymywał 40 zł „dniówki”*. Uwagę zwraca również fakt, że w odniesieniu do innych sum przeznaczanych na pomoc Osobom w drodze pojawia się uprzedmiotawiające sformułowanie *dostać na*¹⁸: *Żeby ułatwić i przyspieszyć wydawanie tych pieniędzy, Polska może dostać 40 euro na tydzień na każdego uchodźcę*.

Wśród kolokatów w tej grupie w obu korpusach pojawia się przymiotnik *ekonomiczny*, występujący zawsze w złożeniu *migrant ekonomiczny*. W obu korpusach określenie to służy różnicowaniu statusu Osób w drodze na „prawdziwych uchodźców” i właśnie *migrantów ekonomicznych*. W korpusie Ukraina stwierdzenie to przyjmuje na przykład postać: *Nie mamy do czynienia z ekonomicznymi migrantami, tylko z autentycznymi uchodźcami*, podczas gdy w korpusie Białoruś znajdziemy stwierdzenie: *Nie mieszkamy też uchodźców z migrantami ekonomicznymi*. Pojawiający się w korpusie Ukraina kolokat *zarobkowy* pełni podobną funkcję: *W stosunku do migrantów wojennych nie można stosować tych samych reguł czy wymagań co wobec migrantów zarobkowych*.

¹⁸ Fraza *dostać na* ma w korpusie referencyjnym wyraźną preferencję semantyczną w kierunku pojęć abstrakcyjnych np. *urodziny, gwiazdka, pamiątka, komunia, imię, święto*.

W korpusie Ukraina wśród innych kolokatów słowa *migrant* związanych z ekonomią znajdziemy: *zatrudniać, praca, rynek*. Wszystkie te określenia mają charakter neutralny, mogą się odnosić także od innych mieszkańców Polski, co potwierdzają określenia *pracownik* (11.2), *robotnik* (9.1), *osoba* (8.6), *specjalista* (8.5) pojawiające się wśród najczęstszych dopełnień czasownika *zatrudniać* w korpusie referencyjnym. Ponadto analiza konkordancji wskazuje na osadzenie tych kolokatów w dyskursie solidarności, raczej niż konkurencji czy zagrożenia: *Tworzymy największą możliwą bazę ofert pracy dla uchodźców*. W dyskursie solidarności osadzony jest również ostatni kolokat zaliczony do tej grupy: *młodzi*, który używany jest w kontekście informacji o zapewnianiu miejsc w szkołach *młodym uchodźcom*.

Legalność

Kategoria LEGALNOŚĆ jest stosunkowo słabo reprezentowana w obu badanych korpusach. W korpusie Białoruś zaliczone do niej zostały: *nielegalny, czynić, dokumenty, problem, prosić*. Pierwsze cztery kolokaty służą określaniu na różne sposoby statusu prawnego Osób. I tak czasownik *czynić* używany jest w złożeniu *nie mam do czynienia z uchodźcami*, a więc dyskursywnie kontrastuje Osoby znajdujące się na granicy z Białorusią z innymi osobami, którym należy przypisać status uchodźcy. Rzeczownik *dokumenty* pojawia się w złożeniu *migranci bez dokumentów*, często wraz z informacją, że próbują oni przekroczyć granicę wbrew prawu: *Z dokumentu opublikowanego przez litewskie MSW wynika, że migranci bez dokumentów usiłujący bezprawnie przekroczyć granicę najpierw są informowani o popełnianiu czynu zabronionego*. Z kolei rzeczownik *problem* używany jest do bardziej ogólnego określenia sytuacji jako *problemu z migrantami*.

Na osobną uwagę zasługuje przymiotnik *nielegalny*, który jako jedyny pojawia się w obu badanych korpusach. W korpusie Ukraina pojawia się on tylko 2,58 razy na milion i wyłącznie w odniesieniu do Osób innych niż te przekraczające granicę polsko-ukraińską. Ponad 300 razy częściej pojawia się on w korpusie Białoruś (766,08 na milion) i jest używany w kilku różnych kontekstach. Przeważa, czerpiący z dyskursu sekurytyzacji (Bloch, 2023; Pietrusińska, 2022b; Zessin-Jurek, 2024) i obcości, obraz działań władz nakierowanych na zatrzymanie Osób próbujących przekroczyć granicę. Działania te przybierają różne formy od *zapobiegania przybywaniu nielegalnych migrantów* i *ochrony przed zwożonymi na polską granicę nielegalnymi migrantami* przez *zatrzymywanie nielegalnych migrantów* aż po *zawracanie nielegalnych migrantów do krajów pochodzenia* oraz *odsyłanie nielegalnych migrantów*. Należy zwrócić uwagę, że konstrukcji tej towarzyszy silnie dehumanizujący język. Czasownik *zwozić* najsilniej kolokuje z dopełnieniami *siano* (7.8), *zboże* (6.3) i *cegła* (5.9).

W korpusie Białoruś pojawiają się także przykłady czerpiące z dyskursu solidarności: *Celebryci jeżdżą i wyrażają swe poparcie dla nielegalnych i agresywnych migrantów, czy Dramat nielegalnych migrantów usiłujących przekroczyć naszą granicę z Białorusią stał*

się przedmiotem gorących politycznych sporów. Przypadki te są szczególnie interesujące w świetle dość powszechnej krytyki samego określenia *nielegalny migrant* jako dehumanizującego, a także niepoprawnego, ponieważ legalność (bądź jej brak) nie może być właściwością przypisywaną człowiekowi (Bloch, 2023; Gabrielatos, Baker, 2008).

Liczba

Kategoria LICZBA jest słabo reprezentowana w badanym materiale. W korpusie Białoruś zaliczone zostały do niej jedynie dwa określenia: *potencjalny* i *rzekomy*. Uwagę zwraca tutaj brak jakichkolwiek bezpośrednich określeń dotyczących liczby Osób znajdujących się na granicy bądź próbujących ją przekroczyć wśród kolokatów słów *migrant* i *uchodźca*. Tego typu połączenia wyrazowe były powszechne w innych badanych dyskursach dotyczących migrantów (por. Gabrielatos i Baker, 2008; Vezovnik, 2018). Oba zaliczone do tej kategorii przymiotniki wprawdzie nie wskazują bezpośrednio na liczbę Osób, ale używane są w kontekście określania tej liczby: *Drugie pod tym względem Węgry przyjęły najwięcej potencjalnych uchodźców w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (1,8 tys., łącznie 174 tys. wniosków)*.

W korpusie Ukraina do tej grupy zaliczyliśmy 3 kolokaty: *pierwszy, tys.* oraz *wszyscy*. Liczebnik *tysiąc* w skróconej formie *tys.* używany jest do podawania liczby Osób, które przekroczyły granicę, ale także w kontekście sukcesów polskiej działalności pomocowej, takich jak *znalezienie zatrudnienia przez 80 tys. Uchodźców*. Wątek udzielania pomocy obecny jest także w kontekstach użycia liczebnika *pierwsi*, który służy chronologicznemu porządkowaniu grup Osób przybywających do Polski, a także w odniesieniu do liczebności kolejnych grup (np. *Pierwszych uchodźców siostry benedyktynki przyjęły w sobotę 26 lutego. - W tej chwili w opactwie przebywa 101 osób*), bądź w kontekstach związanych z określaniem możliwości pomocowych, takich jak liczba miejsc noclegowych. Z kolei określenie *wszyscy* używane jest do liczbowego opisywania struktury tej grupy Osób (np. *Osoby w wieku 18–65 lat stanowiły 47,6 proc. wszystkich uchodźców*), a także w stwierdzeniach opisujących możliwe problemy związane z (sugerowaną) dużą liczbą osób, takich jak brak mieszkań czy pracy (np. *Mam nadzieję, że znajdzie się w Europie wystarczająca liczba mieszkań, by wszystkich uchodźców tymczasowo w nich zakwaterować*).

Dyskusja

Przeprowadzona przez nas analiza wskazuje, że konstruowany w prasie polskiej obraz Osób w drodze cierpie głównie z 4 dyskursów:

1. Dyskursu obcości (np. Eliassi, 2015), który syntetycznie ujmuje pojawiająca się w korpusie fraza *migranci z dalekich krajów*.
2. Dyskursu swojskości (np. Baidier, Constantinou, 2018), który można zilustrować stwierdzeniem *otwieraliśmy serca i domy dla uchodźców*.

3. Dyskursu solidarności (np. Çoban, 2024), który podsumowuje fraza *zaopiekować się uchodźcami w Polsce w taki sposób, by poczuł się tutaj dobrze*.
4. Dyskursu dehumanizacji (np. Alcaraz-Mármol, Soto-Almela, 2022), z przykładowymi wyrażeniami, takimi jak *zwozić nielegalnych migrantów czy przerzut migrantów*.

W konstrukcji czerpiącej z dyskursu obcości, Osoby przedstawiane są jako migranci potencjalnie nielegalni bądź zarobkowi (określenia Osób) i kontrastowani z *prawdziwymi uchodźcami* (kategoria LEGALNOŚĆ). Pochodzą oni z dalekich, często nawet nienazywanych krajów (kategoria MIEJSCE), a ich podróż do Polski składa się z wielu etapów (kategoria MIEJSCE). Osoby te próbują przedostać się na teren Polski i napotykać w związku z tym trudności (kategoria PRZYBYCIE). Po przybyciu trafiają do ośrodków lub obozów (kategoria POBYT). Ponadto reakcją Polaków na ich pojawienie się jest strach i odsyłanie do (dalekiego) kraju, z którego pochodzą (kategoria REAKCJA), zaś władze podejmują działania mające na celu ich zatrzymanie bądź uniemożliwienie im pobytu w Polsce (kategoria LEGALNOŚĆ). Tendencję do podziału uchodźców na „prawdziwych” i „fałszywych” zauważył w swoich badaniach również Vezovnik (2018). Wielu badaczy wskazuje też na obraz Osób w drodze jako źródła zagrożenia. Przedstawiane są one jako najeźdźcy (O'Regan, Riordan, 2018; Parker, 2015), osoby brutalne (Salahshour, 2016), kryminaliści (Parker, 2015), czy kulturowi uzurpatorzy (Mayne-Davis i in., 2020). Bloch (2023) wymienia dyskurs obcości jako jeden z podstawowych dyskursów pojawiających się w kontekście migracji w Europie i wskazuje na jego źródła w retoryce kolonialnej.

Po drugiej stronie dychotomii swój-obcy znajduje się konstrukcja, w której Osoby przedstawiane są w kontekstach charakterystycznych dla pozostałych mieszkańców Polski. Ich docelowym miejscem pobytu jest więc Polska (kategoria MIEJSCE), w której mieszkają w domach lub mieszkaniach (kategoria POBYT), a także wchodzi na rynek pracy, szukając zatrudnienia (kategoria EKONOMIA). Ten dyskurs wydaje się unikalny w skali europejskiej: wielu badaczom udało się zidentyfikować pozytywne przedstawienia Osób w drodze (Kirkwood, 2017; O'Regan i Riordan, 2018; Parker, 2015), zwracają oni jednak uwagę, że są to przedstawienia oparte na stereotypizacji (Pietrusińska, 2022b). Z kolei badacze odnoszący się do dyskursu swojskości (np. Baider i Constantinou, 2018) pokazują konstrukcje oparte na poszukiwaniu podobieństw, nie zaś przedstawianiu w podobnych kontekstach. Dodatkowo, na rolę takiej konstrukcji w kształtowaniu pozytywnej społecznej reakcji na Osoby w polskim kontekście wskazują zarówno Bloch (2023), jak i Zessin-Jurek (2024).

Do dyskursu solidarności odnosi się konstrukcja uchodźców, a więc tych, których się przyjmuje i którym udziela się schronienia (określenia Osób). Polska jako miejsce docelowe oferuje im opiekę, pomoc i integrację (kategoria MIEJSCE), a także zatrudnienie (kategoria EKONOMIA). To z myślą o tych Osobach Polacy podejmują liczne działania, takie jak przyjmowanie pod swój dach czy oferowanie i zapewnianie różnych

form pomocy (kategoria REAKCJA). Ważną rolę w tej konstrukcji odgrywa przyczyna, dla której Osoby znalazły się w sytuacji uchodźczej, a więc przede wszystkim wojna (kategoria SYTUACJA). To właśnie z perspektywy solidarności i możliwości zapewnienia im wsparcia określa się ich liczbę (kategoria LICZBA), a także krytykuje działania reżimu Łukaszenki (kategoria SYTUACJA). Podobną konstrukcję w odniesieniu do Osób przekraczających granicę polsko-białoruską odnajduje Pietrusińska (2022b) w badaniach wypowiedzi aktywistów niosących pomoc na tej granicy.

Odniesienie do dyskursu dehumanizującego Osoby w drodze widoczne jest przede wszystkim w języku: w używanych czasownikach, takich jak *przepychać* (kategoria MIEJSCE), *zwozić* (kategoria LEGALNOŚĆ), *odesłać*, *wypychać* (kategoria REAKCJA), *przerzucać*, *sprowadzać*, *wykorzystywać*, *używać* (kategoria SYTUACJA), a także połączeniach wyrazowych *na każdego uchodźcę* (kategoria EKONOMIA) i *problem z migrantami* (kategoria LEGALNOŚĆ). O dehumanizującej metaforze w odniesieniu do Osób mówią również inni badacze: Gabrielatos i Baker (2008), KhosraviNik (2010), Vezovnik (2018) i Serafis i in. (2020) wskazują tu na domeny źródłowe związane z wodą i katastrofami naturalnymi, a El Refaie (2001) i Parker (2015) na te związane z przestępczością. Uwagę zwraca natomiast, że dyskursu dehumanizacji nie identyfikuje żadna z cytowanych autorek zajmujących się konstrukcją Osób na granicy polsko-białoruskiej. Może to sugerować swoistą przeźroczystość tego właśnie dyskursu, na co również wskazuje to, że dehumanizujące sformułowania często pojawiają się w kontekście wypowiedzi *explicite* przychylnych Osobom w drodze. Ponadto wydaje się to potwierdzać tezę Pietrusińskiej (2022b), że dyskurs sprzyjający Osobom w drodze jest antydyskursem, budowanym w opozycji do dyskursu oficjalnego, tworzonego przez państwo: pozostając w wyrażonej *explicite* opozycji do dyskursu państwowego, czerpie z niego w warstwie językowej.

W badanym materiale prawie nie odnalazłyśmy konstrukcji odnoszących się do dyskursu strachu i zagrożenia. Wydaje się to nietypowe, tym bardziej że tego typu konstrukcja często pojawia się w wynikach badań zarówno w kontekście międzynarodowym (O'Regan, Riordan, 2018), jak i polskim (Bloch, 2023; Zessin-Jurek, 2024). Dwie ostatnie cytowane autorki przywołują w swoich pracach liczne przedstawienia Osób związane z zagrożeniami, których mają być źródłem. Elementami tych przedstawień są: agresja, terroryzm, pedofilia, nadmierna i związana z przemocą seksualność czy kreowanie problemów ekonomicznych. Wśród badanych przez nas kolokatów nie występują określenia wskazujące na taką konstrukcję Osób. Ten wyrazisty brak może być wyjaśniany na co najmniej dwa sposoby. Z jednej strony możliwe jest, że odwołania do zagrożenia i strachu nie są w dyskursie prasowym tak powszechne, jak zwykło się przyjmować. Określenia typu *agresywni migranci*, choć obecne w badanym przez nas korpusie (*W wyniku ataku agresywnej grupy migrantów są ranni po naszej stronie*) są na tyle rzadkie, że nie można ich uznać za dominujące czy typowe. Z drugiej strony wynik ten może być też pochodną samej metodologii badania. Specyfiką badań korpusowych jest analiza słów, a nie konceptów (Kamasa, 2014).

Możliwe jest zatem, że wzmianki o agresji czy innych zachowaniach uznawanych za niebezpieczne pojawiają się w połączeniach z innymi określeniami Osób, takimi jak *mężczyźni* czy *imigranci*. Rozstrzygnięcie tej kwestii wymagałoby dalszych badań stawiających w centrum zainteresowania kwestie związane z domniemanymi zagrożeniami. Istotne natomiast na tym etapie wydaje się stwierdzenie, że w badanych tekstach prasowych nie występuje na dużą skalę połączenie określeń *uchodźca* bądź *migrant* z kontekstami wskazującymi na zagrożenie, którego są źródłem.

Granica, którą próbują przekroczyć Osoby, wyraźnie różnicuje dominujące dyskursy, w których osadzony jest obraz Osób w drodze. I tak w korpusie Białoruś dominuje konstrukcja czerpiąca z dyskursu obcości i dehumanizacji, choć obecna jest także ta, osadzona w dyskursie solidarności. Odnosi się ona tutaj do sprzeciwu wobec niehumanitarnego traktowania Osób, pomocy im, a także walki o zapewnienie im dostępu do różnych form pomocy. To właśnie ten obraz jest spójny z obrazem Osób zrekonstruowanym w innych badaniach: Parker (2015) i Bloch (2023) identyfikują czerpiący z dyskursu obcości podział uchodźców na „prawdziwych”, którzy uciekają przed wojną i „fałszywych”, wykorzystujących migrację do celów ekonomicznych. Wątek odmienności rasowej, a w przypadku naszego badania narodowej i religijnej, jest również obecny w wynikach wielu innych badań (Parker, 2015; Pickering, 2001; Serafis i in., 2020; Zessin-Jurek, 2024).

W korpusie Ukraina dominuje konstrukcja czerpiąca z dyskursu solidarności, z licznymi pojawiającymi się różnymi formami wsparcia i pomocy. Ponadto tylko w tym korpusie znajdują się kolokaty związane z dyskursem swojskości. Jest to konstrukcja stosunkowo unikalna na tle obrazu zrekonstruowanego przez innych badaczy. Powszechna obecność reakcji pomocowej w dyskursie, nie przekłada się na stereotypizację uchodźców, którą zauważyła w swoich badaniach Pietrusińska (2022a), czy na przedstawienie ich jako ofiary (O'Regan, Riordan, 2018). Nietypowe jest również umieszczenie kwestii ekonomicznych w dyskursie solidarności, a nie obcości i problemu (KhosraviNik, 2010; Taylor, 2009).

Wobec powyższych ustaleń należy poczynić pewne zastrzeżenia. Po pierwsze, jak już wspomnieliśmy powyżej, analiza korpusowa koncentruje się na słowach, a nie konceptach. Co za tym idzie to, co podlegało badaniu, to reprezentacje związane ze słowami *migrant* i *uchodźca*, a nie z wszystkimi reprezentacjami Osób w drodze pojawiającymi się w badanym materiale. Po drugie, analiza kolokacji jest na pierwszym etapie analizą ilościową. Lista kolokacji jest więc listą połączeń wyrazowych będących równocześnie stosunkowo częstymi i stosunkowo unikalnymi dla badanego wyrazu. Koncentruje się zatem na tym, co częste, a ignoruje to, co stosunkowo rzadkie, ale wyraziste poznawczo, jak na przykład wspomniane przez Zessin-Jurek (2024) odniesienia do zoofilii i pedofilii¹⁹. Z obu wspomnianych powyżej powodów

¹⁹ Lemat *zoofil* pojawia się w korpusie Białoruś 15 razy (częstotliwość 12,34) i ani razu w korpusie Ukraina, a lemat *pedofil* w korpusie Białoruś: 11 (9,05), a Ukraina 18 razy (4,64) w żadnym przypadku nie odnosząc się do Osób w drodze.

prezentowane przez nas badanie nie rości sobie pretensji do bycia całościową rekonstrukcją dyskursu prasowego dotyczącego Osób w drodze. Tym niemniej uznajemy, że skupienie się na wzorcach ilościowych stanowi istotne uzupełnienie innych, bardziej jakościowych badań.

Podsumowanie

Punktem wyjścia dla naszej analizy była obserwacja tendencji ilościowych w dużym materiale badawczym. Z tej perspektywy pokazałyśmy, że zidentyfikowane we wcześniejszych badaniach dyskursy obcości (Bloch, 2023), swojskości (Bloch, 2023; Zessin-Jurek, 2024) i solidarności (Pietrusińska, 2022b) mają charakter wzorca. Zwróciłyśmy także uwagę na niewskazywany w poprzednich badaniach polskiego kontekstu dyskurs dehumanizacji, którego obecność w obrazie Osób w drodze jest wyraźnie wsparta danymi ilościowymi. Dodatkowo zauważyłyśmy, że pojawiające się w wielu innych opracowaniach osadzenie obrazu Osób w drodze w dyskursie strachu i zagrożenia (Bloch, 2023; Zessin-Jurek, 2024) znajduje jedynie śladowe wsparcie na poziomie wzorców ilościowych.

Przeprowadzona analiza sugeruje, że dyskursywna konstrukcja Osób w drodze w polskiej prasie jest zarówno typowa, jak i unikalna. Do elementów typowych należy samo zainteresowanie Osobami powiązane z wydarzeniami społeczno-politycznymi, a także określenia używane w stosunku do Osób, których odpowiedniki pojawiły się w poprzednich badaniach dotyczących tego tematu. Nie zaskakuje także odwołanie do dyskursu obcości i dehumanizujący język obecny w dyskursie. Unikalne są odniesienia do dyskursu swojskości, a także znacząca przewaga niestereotypizującego dyskursu solidarności w korpusie Ukraina. Za szczególnie istotne uznajemy, że dyskursywna granica między tym, co typowe, a tym co unikalne w obrazie Osób przebiega na fizycznej granicy państwa, którą Osoby te chcą przekroczyć.

Bibliografia

- Alcaraz-Mármol, G., & Soto-Almela, J. (2022). Refugees' dehumanization in the Spanish media: A corpus-assisted study within the semantic preference framework. *Applied Linguistics Review*, 13(5), 791–817.
- Baider, F.H., & Constantinou, M. (2018). Negotiating empathy in the French and Cypriot-Greek press: Christian values or social justice in migration discourse? *Studii de Lingvistică* 81, 191–210.
- Baker, P., Hardie, A., & McEnery, T. (2022). A Glossary of Corpus Linguistics. W: *A Glossary of Corpus Linguistics*. Edinburgh University Press. <https://doi.org/10.1515/9780748626908>
- Baker, P., & McEnery, T. (2005). A corpus-based approach to discourses of refugees and asylum seekers in UN and newspaper texts. *Journal of Language and Politics*, 4(2), 197–226.
- Bączkowska, A. (2016). Korpusowa analiza dyskursu związanego z tematyką imigracji w brytyjskiej prasie opiniotwórczej. *Conversatoria Linguistica*, 10.

- Bloch N., Main I., Rydzewski R. (2022). JAK MÓWIĆ O UCHODŹCACH – komentarz do słowniczka. <https://amu.edu.pl/universytet/z-zycia-universytetu/newsy/jak-mowic-o-uchodzcach>, (data dostępu: 18.11.2023).
- Bloch, N. (2023). Is a Woman a Better Refugee Than a Man? Gender Representations of Refugees in the Polish Public Debate. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(3 (189)), 39–56. <https://doi.org/10.4467/25444972SMPP.23.028.19143>
- Çoban, M. (2024). An Analysis of the Religious Solidarity Discourses Regarding the Syrian Refugees in Türkiye. *Religions*, 15(10), 1216.
- Eliassi, B. (2015). Constructing cultural otherness within the Swedish welfare state: The cases of social workers in Sweden. *Qualitative Social Work*, 14(4), 554–571.
- El Refaie, E. (2001). Metaphors we discriminate by: Naturalized themes in Austrian newspaper articles about asylum seekers. *Journal of Sociolinguistics*, 5(3), 352–371.
- Gabrielatos, C., & Baker, P. (2008). Fleeing, Sneaking, Flooding: A Corpus Analysis of Discursive Constructions of Refugees and Asylum Seekers in the UK Press, 1996–2005. *Journal of English Linguistics*, 36(1), 5–38. <https://doi.org/10.1177/0075424207311247>
- Jakubiček, M., Kilgariff, A., Kovář, V., Rychlý, P., & Suchomel, V. (2013). *The TenTen corpus family*. 125–127.
- Kamasa, V. (2014). Techniki językoznawstwa korpusowego wykorzystywane w krytycznej analizie dyskursu. Przegląd. *Przegląd Socjologii Jakościowej*, 10(2), 100–117. <https://doi.org/10.18778/1733-8069.10.2.06>
- Kamasa, V. (2015). Prozodia semantyczna. Pojęcie, problemy, przydatność. *Socjolingwistyka*, (29), 105–120.
- KhosraviNik, M. (2010). The representation of refugees, asylum seekers and immigrants in British newspapers: A critical discourse analysis. *Journal of language and Politics*, 9(1), 1–28.
- KhosraviNik, M. (2014). Immigration discourses and critical discourse analysis: Dynamics of world events and immigration representations in the British press. *Contemporary critical discourse studies*, 501–519.
- Kilgariff, A., Baisa, V., Bušta, J., Jakubiček, M., Kovář, V., Michelfeit, J., Rychlý, P., & Suchomel, V. (2014). The Sketch Engine: Ten Years On. *Lexicography* 2197-4306, 1, 7–36. <https://doi.org/10.1007/s40607-014-0009-9>
- Kirkwood, S. (2017). The humanisation of refugees: A discourse analysis of UK parliamentary debates on the European refugee 'crisis'. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 27(2), 115–125.
- Krępa, M., & Judzińska, N. (2023). Production of the Crisis: Discourses on the Polish-Belarusian Border. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(3 (189)), 9–14. <https://doi.org/10.4467/25444972SMPP.23.033.19301>
- Krępa, M., & Mondal, N.A. (2023). Can The Pushed-Back Speak? Tracing Narrative Agency of Enemised and Victimised Migrants in Poland. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(3 (189)), 15–37. <https://doi.org/10.4467/25444972SMPP.23.032.19147>
- Mayne-Davis, J., Wilson, J., & Lowrie, D. (2020). Refugees and asylum seekers in Australian print media: A critical discourse analysis. *Journal of Occupational Science*, 27(3), 342–358.
- Mëniku, L., i Lilaj, A. (2022). British media discourse on Albanian immigrants. *in esse: English Studies in Albania*, 13(2), 81–102.
- Mistiaen, V. (2021). Naming people on the move according to the political agenda: A study of Belgian media. *Discourse & Communication*, 15(3), 308–329.

- O'Regan, V., & Riordan, E. (2018). Comparing the representation of refugees, asylum seekers and migrants in the Irish and UK press: A corpus-based critical discourse analysis. *Journal of Language and Politics*, 17(6), 744–768. <https://doi.org/10.1075/jlp.17043.ore>
- Parker, S. (2015). 'Unwanted invaders': The representation of refugees and asylum seekers in the UK and Australian print media. *eSharp*, 23(1), 1–21.
- Pickering, S. (2001). Common Sense and Original Deviancy: News Discourses and Asylum Seekers in Australia. *Journal of Refugee Studies*, 14(2), 169–186. <https://doi.org/10.1093/jrs/14.2.169>
- Pietrusińska, M.J. (2022a). *Od uchodźców do nielegalnych migrantów* (Badaczki i Badacze na Granicy. Działania Interwencyjne). Badaczki i Badacze na Granicy. <https://www.bbng.org/od-uchodzcow-do-nielegalnych-migrantow> (data dostępu: 18.10.2023).
- Pietrusińska, M. J. (2022b). "People From the Forest": Discourse About Migrants in the Narratives of NGO Workers and Activists Involved in the Humanitarian Crisis at the Polish-Belarusian Border. *Sprawy Narodowościowe. Seria nowa*, 54. <https://doi.org/10.11649/sn.2803>
- Rychlý, P. (2008). A Lexicographer-Friendly Association Score. *RASLAN*, 6–9.
- Salahshour, N. (2016). Liquid metaphors as positive evaluations: A corpus-assisted discourse analysis of the representation of migrants in a daily New Zealand newspaper. *Discourse, Context & Media*, 13, 73–81. <https://doi.org/10.1016/j.dcm.2016.07.002>
- Serafis, D., Greco, S., Pollaroli, C., & Jermini-Martinez Soria, C. (2020). Towards an integrated argumentative approach to multimodal critical discourse analysis: Evidence from the portrayal of refugees and immigrants in Greek newspapers. *Critical Discourse Studies*, 17(5), 545–565. <https://doi.org/10.1080/17405904.2019.1701509>
- Serafis, D., Raimondo, C., Assimakopoulos, S., Greco, S., & Rocci, A. (2021). Argumentative dynamics in representations of migrants and refugees: Evidence from the Italian press during the 'refugee crisis'. *Discourse & Communication*, 15(5), 559–581.
- Suchomel, V., & Pomikálek, J. (2012). *Efficient web crawling for large text corpora*. W: *Proceedings of the seventh Web as Corpus Workshop (WAC7)*. (s. 39–43).
- Taylor, C. (2009). The representation of immigrants in the Italian press. *CIRCaP Occasional Papers*, 21, 1–40.
- Taylor, C. (2014). Investigating the representation of migrants in the UK and Italian press: A cross-linguistic corpus-assisted discourse analysis. *International Journal of Corpus Linguistics*, 19(3), 368–400.
- Vezovnik, A. (2018). Securitizing migration in Slovenia: A discourse analysis of the Slovenian refugee situation. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1–2), 39–56.
- Zawadzka-Paluckta, N. (2023). Ukrainian refugees in Polish press. *Discourse & Communication*, 17(1), 96–111.
- Zessin-Jurek, L. (2024). (Non)responsibility for Refugees – Communicating about the Belarusian-Polish Border (2021–2023). *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 49(3 (189)), 101–119. <https://doi.org/10.4467/25444972SMPP.23.031.19146>

Załącznik 1.

Pierwsze dziesięć tytułów gazet o największej liczbie artykułów dotyczących badanego tematu dla każdej z granic wraz z liczbą opublikowanych artykułów.

	Białoruś	Ukraina
Rzeczpospolita	307	1059
Gazeta Wyborcza	306	744
Gazeta Polska Codziennie	280	461
Dziennik Gazeta Prawna	180	762
Dziennik Polski	174	553
Gazeta Współczesna	172	283
Kurier Poranny	165	284
Gazeta Krakowska	141	414
Dziennik Łódzki	137	404
Fakt	135	181
Echo Dnia Podkarpackie	107	465
Gazeta Pomorska	107	415
Echo Dnia Świętokrzyskie	106	426
Echo Dnia Radomskie	100	431
Gazeta Codzienna Nowiny	71	485

Załącznik 2.

Wybrane kluczowe terminy wraz z częstościami względnymi w obu korpusach i korpusie referencyjnym.

Słowo	Częstotliwość względna w korpusie Ukraina	Częstotliwość względna w korpusie Białoruś	Częstotliwość względna w korpusie referencyjnym plTenTen19
Uchodźca	2,981.01	1,678.62	14.39
Migrant	105.76	1,794.64	3.89
cudzoziemiec	362.92	1,033.50	11.12
Uciekinier	151.41	71.59	3.57
Granica	1,121.88	6,535.10	201.37
Ukraina	5,828.92	678.03	64.73
Białoruś	285.28	2,719.53	21.10

Załącznik 3.

Konkordancje słowa *uchodźca* w korpusie Ukraina.

1	☐ ⓘ doc#64	<s>Nie mamy pewności, na ile ci uchodźcy , którzy postanowią zostać w Polsce, wpasują się w potrzeby pracodawców.</s>	
2	☐ ⓘ doc#5	<s>Jeszcze w 2018 r. dane IBRIS mówiły, że 53 proc. badanych jest przeciwnych przyjmowaniu przez nasz kraj uchodźców .</s>	
3	☐ ⓘ doc#17	<s>Grupa Pingwina dla uchodźców z Ukrainy - Podjęliśmy decyzję, że cały przychód ze wszystkich pięciu spółek Grupy zasili konto instytucji pomagającej uchodźcom z Ukrainy w Polsce.</s>	
4	☐ ⓘ doc#29	<s>Miasto zapewnia, że nikogo nie pozostawi bez pomocy Brak porozumienia w sprawie przyjęcia ludzi z Ukrainy Janusz Petz petz@echodnia.eu Radom Wciąż nie ma podpisanego porozumienia pomiędzy wojewodą mazowieckim a władzami Radomia w sprawie organizacji pomocy dla uchodźców z Ukrainy. - Ale nie oglądamy się na wojewodę, nikogo nie pozostawiamy bez pomocy - mówi wiceprezydent Mateusz Tyczyński. - 25 lutego otrzymaliśmy polecenie od pana wojewody nakazującego realizację zadania zapewnienia uchodźcom miejsc kwaterunkowych, żywienia oraz pomocy psychologicznej.</s>	
5	☐ ⓘ doc#69	<s>W niedzielę tylko do godz. 11 przyjeżdżo ich 94 tys. Liczba uchodźców z Ukrainy przekroczyła milion.</s>	
6	☐ ⓘ doc#1	<s>I jeszcze jedno: na tym etapie nie możemy segregować przybyszów na uchodźców i migrantów zarobkowych nie tylko ze względów humanitarnych, lecz także z takich względów, że nie zbudowaliśmy wcześniej infrastruktury systemowej, która by nam sprawnie pomogła to zrobić.</s>	
7	☐ ⓘ doc#75	<s>Efektem tej wojny jest napływ blisko 3 mln uchodźców do Polski oraz ogromna destabilizacja rynków surowcowych i walutowych, a także poważne zakłócenia w łańcuchach dostaw.</s>	
8	☐ ⓘ doc#17	<s>Ministerstwo Zdrowia chce, by w leczeniu pomogli medycy z Ukrainy, którzy mieliby zająć się tylko leczeniem uchodźców .</s>	
9	☐ ⓘ doc#0	<s>Donald Tusk, lider Platformy Obywatelskiej, i Rafał Trzaskowski, prezydent Warszawy, apelowali na sobotniej konwencji PO, by rząd zwrócił się do UE o uruchomienie mechanizmu dobrowolnej relokacji uchodźców .</s>	

Konkordancje słowa *uchodźca* w korpusie Białoruś.

2	☐ ⓘ doc#20	<s>w proc.) Polska powinna wpuścić ich natychmiast na swoje terytorium i rozpocząć procedury powinniśmy udzielić tym ludziom pomocy humanitarnej (dostarczyć leki, wodę, dostęp do toalet, zapewnić pomoc lekarską) 46 azylowe nie wiem/ trudno powiedzieć 30 nie powinniśmy robić nic, ci uchodźcy to sprawa Białorusi Wszystko wskazuje na to, że Europa stoi przed kolejnym wielkim kryzysem uchodźczym.</s>	
3	☐ ⓘ doc#15	<s>Dlatego, że u nas procedury związane z uchodźcami , z tym, aby mogli oni w Polsce zostać, nierzadko trwają latami.</s>	
4	☐ ⓘ doc#29	<s>Podkreśla ono odrębność uchodźców od reszty społeczeństwa, ich rzekomą niechęć do asymilacji lub niemożność asymilowania się.</s>	
5	☐ ⓘ doc#29	<s>Zdziwienie nie prowadzi ich jednak do wniosku, że są tacy jak my (czyli równie dobrze to my moglibyśmy się znaleźć w ich położeniu), ale że nie są prawdziwymi uchodźcami .</s>	
6	☐ ⓘ doc#9	<s>ZEMSTA ŁUKASZENKI ZALEJE EUROPE ŹUCHODŹCAMI FAKT, (09.08.2021), str.: 24 SYLWIA NOWOSIŃSKA nie Aleksandra Łukaszenki ściąga uchodźców z Iraku i Afganistanu "na wycieczkę do Mińska", a potem wywożą ich autobusami na granicę z Litwą alarmując przedstawicieli białoruskiej opozycji.</s>	
7	☐ ⓘ doc#15	<s>Pomoc uchodźcom należy do tego rodzaju projektów?</s>	
8	☐ ⓘ doc#20	<s>Były szef Agencji Wywiadu Grzegorz Malecki nie ocenia go jako wysokiego. - Wśród uchodźców , którzy trafili do nas z Rosji czy Białorusi, na pewno znajdują się osoby, które są współpracownikami służb obcych państw.</s>	
9	☐ ⓘ doc#2	<s>W zeszłym roku było to 2,8 tys., a w 2019 r. - 4,1 tys. © Współpraca: Maciej Miłosz ROZMOWA Chcemy pomóc, ale inicjatywa musi być po stronie białoruskiej MICHAŁ KUCZMIEROWSKI prezes Rządowej Agencji Rezerw Strategicznych Co RARS wiezie w transporcie humanitarnym do uchodźców koczujących od wielu dni na granicy polsko-białoruskiej?</s>	